

Н. А. Марусяк,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів та кредиту,
Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4427-2238>
А. В. Харовська,
Дослідниця, Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0561-1268>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.3.72

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

N. Marysiak,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Finance and Credit, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
A. Kharovska,
Researcher, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

ASSESSMENT OF FINANCIAL SUSTAINABILITY OF A FORESTRY ENTERPRISE

У статті проведено аналіз поточного рівня фінансової стійкості лісогосподарського підприємства за період 2019—2021 роки. Розглянуто сутність поняття фінансової стійкості підприємства, порівняно підходи різних науковців до його означення та дано власне визначення терміну "фінансова стійкість". Описано взаємозв'язок фінансової стійкості з іншими характеристиками фінансового стану, зокрема з ліквідністю, рентабельністю та платоспроможністю компанії. Визначено основну класифікаційну ознаку поділу факторів впливу на фінансову стійкість підприємства. Охарактеризовано основні внутрішні та зовнішні чинники фінансової стійкості. Надано пояснення деяким важливим внутрішнім та зовнішнім чинникам, які є критично важливими для ефективного функціонування підприємства. Визначено елементи, які потрібно аналізувати для надання об'єктивної оцінки фінансової стійкості підприємства. Надано коротку характеристику класифікаційним ознакам коефіцієнтам фінансової стійкості. Означено основні групи показників в загальній системі оцінювання фінансової стійкості. Розраховано ряд відносних коефіцієнтів фінансової стійкості на основі фінансової звітності ДП "Сокирянське лісове господарство" за 2019—2021 роки та проаналізовано динамку їх зміни задля надання оцінки поточному рівню розвитку та функціонуванні підприємства. Коротко охарактеризовано чотири типи фінансової стійкості та наведено формули для їх розрахунку. Проаналізовано та визначено тип фінансової стійкості досліджуваного підприємства на основі його фінансової звітності впродовж аналізованого періоду, 2019—2021 років. Зроблено висновок щодо поточного рівня фінансового стану ДП "Сокирянське лісове господарство". Надано рекомендації щодо заходів, які варто запровадити цьому підприємству для зміцнення своєї фінансової стійкості та покращення загального фінансового стану.

The article analyzes the current level of financial sustainability of the forestry enterprise for the period 2019—2021. This article considers the essence of the concept of financial stability of the enterprise, compares different approaches of various scientists to its definition, and gives the author's definition of the term "financial stability". It describes the relationship between financial stability and other characteristics of the financial condition, among which are liquidity, profitability, and solvency of the company. The authors also determine the main classification feature of the division of influencing factors on the financial stability of the enterprise. After they characterize the main internal and external factors of financial stability. The paper also explains some important internal and external factors that are critically important for the effective functioning of the enterprise. There are defined elements that need to be analyzed to provide an objective assessment of the firm's financial stability. A brief description of the classification features of the coefficients of financial stability is given. The main groups of

indicators in the general system of assessing financial stability are defined. The authors calculate fourteen relative coefficients of financial stability are calculated by authors based on the financial statements of the SE "Sokyrian forestry" for 2019–2021 and analyze the dynamics of their changes to provide an assessment of the current level of development and functioning of the enterprise. Four types of financial stability are briefly described and formulas for their calculation are given. The type of financial stability of the investigated enterprise is analyzed and determined based on documentation of the SE "Sokyrian forestry" during the analyzed period — 2019–2021. A conclusion is made regarding the current level of the financial condition of the SE "Sokyrian forestry". The authors provide recommendations regarding measures that should be implemented by this enterprise to strengthen its financial stability and improve its overall financial condition.

Ключові слова: фінансова стійкість підприємства, типи фінансової стійкості, коефіцієнти фінансової стійкості, фінансовий стан, фінансова автономія, підприємство лісового господарства.

Key words: financial stability of enterprise, types of financial stability, coefficients of financial stability, financial condition, financial autonomy, forestry enterprise.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В сучасних умовах ринкової економіки вдале провадження діяльності будь-якого підприємства в значній мірі залежить від рівня стійкості його фінансового стану. Високий рівень фінансової стійкості має першорядне значення не тільки для забезпечення економічного зростання підприємства, але й для ринків на яких воно оперує також. Адже більшість операцій у реальній економіці здійснюються через загальну фінансову систему й падіння одного гравця тягне за собою лавину з інших.

Інакшою важливою відмінною рисою діяльності сучасного підприємства є висока динамічність зміни бізнес-середовища. Під час провадження своєї роботи підприємства вступають у велику кількість прямих та непрямих відносин із підрядниками, клієнтами та колегами, а також з рештою потенційних партнерів, що зацікавлені в їх діяльності. Звичайно в таких умовах важко забезпечити стійкість свого фінансового стану від негативних впливів зовнішнього середовища й при цьому не завдати шкоди своїм партнерам. Саме тому постає необхідність вивчення факторів впливу на фінансову стійкість підприємства й практичних методів аналізу й оцінки її рівня. А також дослідження основних напрямків і заходів, що сприятимуть зміцненню фінансової стійкості й мінімізуватимуть ймовірність настання банкрутства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням теоретичних аспектів фінансової стійкості та факторів, що на неї впливають займалися такі вітчизняні науковці Гапак Н.М., Капштан С.А. [2], Гончаренко О.М. [3], Киш Л.М. [6], Левкович О.В. [10], Притуляк Н.М. [12], Чепка В.В., Матяш О.К. [17] та інші. Практичні аспекти аналізу й оцінювання рівня фінансової стійкості розкриті в роботах Борецької М.П. [1], Кермарської Л.Г. [5], Кремень В.М., Щепетком С.Я. [8], Ясіновської І.Ф. [18] та інших. Також варто виділити праці Г. Роганової [19], К. Чернавскіса [20], наукові інтереси

яких — прогнозування рівня фінансової стійкості, як основної передумови стабільності функціонування підприємством.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою даної статті є надання об'єктивної оцінки поточного рівня фінансової стійкості ДП "Сокирянське лісове господарство". Досягненню вказаної мети слугує виконання таких завдань: описати сутність поняття "фінансова стійкість" та охарактеризувати основні чинники впливу на неї; охарактеризувати взаємозв'язок фінансової стійкості з іншими характеристиками фінансового стану підприємства; розрахувати та проаналізувати динаміку зміни коефіцієнтів та типів фінансової стійкості; на основі отриманих результатів надати рекомендації підприємству щодо заходів, які варто запровадити для зміцнення рівня фінансової стійкості.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов його позитивної життєдіяльності, сталого розвитку й забезпечення високого рівня конкурентоспроможності. Саме рівень фінансової стійкості підприємства є основною детермінантою ефективності операційного, інвестиційного та фінансового розвитку підприємства, а також містить всю необхідну інформацію для інвесторів, демонструючи його здатність відповідати за своїми боргами та зобов'язаннями. Фінансово стабільні підприємства мають низьку різних переваг у порівнянні з іншими підприємствами тієї ж галузі не тільки в залученні інвестицій, а й у виборі постачальників, підборі кваліфікованого персоналу тощо. Крім того, такі підприємства не мають жодних конфліктів з державою з питання сплати податків та неоподаткованих платежів, а з фізичними особами — з приводу виплати заробітної плати та дивідендів.

Саме тому одним із найважливіших завдань будь-якого підприємства повинно бути досягнення високого рівня фінансової стійкості, а надто в сучасних мінливих умовах швидкої глобалізації та військових дій в Україні.

Фінансовий стан підприємства та економіки в цілому — це два взаємопов'язаних явища. Стан кожного з них залежить не тільки від власного розвитку, але й від розвитку суспільних відносин в цілому. Ефективність розвитку сектору виробництва товарів й надання послуг позитивно впливає на інвестиційну діяльність і економічний ріст в країні. З іншого боку, ефективність функціонування безпосередньо підприємств в значній мірі залежить від стану економіки і особливо від підтримки сталого рівня купівельної спроможності споживачів й екологічного, політичного й законодавчого середовища.

На сьогодні серед вчених ще не сформувалося єдине трактування поняття "фінансова стійкість". Економісти-практики та науковці пропонують різні визначення цього поняття, які, окрім певних спільних рис, мають і суттєві відмінності. Деякі вчені характеризують фінансову стійкість як довгострокову платоспроможність. Інші стверджують, що вона визначається оптимальною структурою і складом оборотних активів. Третя група вчених вважає, що це стабільна діяльність підприємства в довгостроковій перспективі, яка визначається співвідношенням власного і позикового капіталу й відповідно його ефективним використанням. Таке розмаїття підходів до визначення фінансової стійкості підприємства, безумовно, свідчить про багатогранність даного поняття.

Філімоненков О.С. характеризує фінансову стійкість як певний стан підприємства, при якому обсяг його майна є достатнім для погашення всіх зобов'язань в будь-який момент [16]. Кривицька О.Р. навпаки визначає фінансову стійкість як результат продукування задовільного для успішного розвитку підприємства розміру прибутку, що й визначатиме в подальшому рівень його економічної незалежності [9].

Савицька Г.В., на противагу своїм колегам, розкриває дане поняття як неперервний процес, який забезпечує спроможність підприємства ефективно функціонувати й безупинно розвиватися, зберігаючи при цьому баланс між своїми активами й пасивами у постійному внутрішньому та зовнішньому середовищах, що гарантуватиме інвестиційну привабливість та платоспроможність в довгостроковій перспективі з мінімальним рівнем ризику [13].

Деякі науковці ототожнюють даний термін із поняттями ліквідності, платоспроможності та надійності, в якості доказу наводячи той факт, що фінансова стійкість підприємства визначається рівнем його ліквідності та платоспроможності. Зокрема, Крамаренко Г.О. та Чорна О.Є. визначають фінансову стійкість як "платоспроможність в часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власним і позиковими коштами" [7]. Однак не всі з цим погоджуються, наприклад, В. Кочеткова стверджує, що цього недостатньо, особливо при детальнішому розгляді понять "ліквідність" та "платоспроможність" підприємства [13].

Розглянувши визначення терміну "фінансова стійкість" різних вчених, можна сформулювати таку його дефініцію: фінансова стійкість підприємства — це такий стан фінансових ресурсів, їх розподіл та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні плато-

спроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику.

При визначенні сутності терміну "фінансова стійкість" важливо також розмежовувати дане поняття від інших характеристик фінансового стану підприємства, а саме ліквідності, рентабельності та платоспроможності, адже вони є взаємопов'язаними й невіддільними в фінансовому житті будь-якого підприємства, однак при цьому не є тотожними й мають свої особливості (рис. 1).

Тісний взаємозв'язок фінансової стійкості з ліквідністю та платоспроможністю може бути пояснений, перш за все, особливостями формування фінансових ресурсів на підприємстві, тобто структура капіталу повинна формуватися виходячи із чітко визначеного необхідного співвідношення власних і залучених коштів, що є важливим для забезпечення незалежності, платоспроможності й конкурентоспроможності підприємства. Взаємозв'язок рентабельності та фінансової стійкості виявляється у впливі останньої на прибутковість. Адже підтримуючи високий рівень фінансової стійкості, підприємство має більше можливостей для розширення своєї діяльності, що дозволяє збільшити обсяги чистого прибутку, а, отже, й підвищує рівень рентабельності та інвестиційної привабливості.

Фінансова стійкість підприємства залежить від численних і різноманітних факторів. На даний момент існує велика кількість класифікаційних ознак, за якими поділяють фактори впливу на фінансову стійкість підприємства. Однак значна частина науковців як основну виділяють групу чинників із класифікаційною ознакою "за місцем виникнення", яка в свою чергу поділяється на дві підгрупи: внутрішні та зовнішні фактори. Внутрішні фактори визначаються як безпосередньо фінансові, а зовнішні характеризують як економічні фактори.

Згідно класифікації Борецької М.П., до основних внутрішніх факторів впливу на фінансову стійкість підприємства відносять конкурентоспроможність продукції, залежність підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, ефективність фінансових і господарських операцій, стан підприємства на ринку, ділова репутація підприємця тощо. Серед зовнішніх виділяють — політичну стабільність, платоспроможний попит споживачів, податкову політику уряду, соціальну й екологічну ситуацію в суспільстві, економічну й фінансово-кредитну законодавчу базу тощо [1, с. 64—65].

Важливим внутрішнім фактором є також обсяг страхових резервів. Зокрема, це кількість готової продукції або ліквідних коштів, тобто короткострокових фінансових вкладень, готівки тощо. Адже зменшення обсягу перерахованих коштів спричинить збільшення обсягу залученого оборотного капіталу, підвищення ризику виробничих процесів, банкрутства та навіть повної зупинки виробництва. Таким чином, існує ризик не поставки готової продукції (у разі, якщо не застосовується страхування або страхового резерву недостатньо) [3].

Доступність ринку позикових капіталів також суттєво впливає на фінансову стійкість підприємства. Адже чим більше позикового капіталу може акумулювати підприємство, тим привабливіші є її фінансові можливості. Однак разом із цим зростає і рівень отриманого ризику, а саме ризик зниження платоспроможності

підприємства. Так, наприклад, низьке значення фінансового левеїджу вказує на те, що керівництво не повністю використовує ринки позикових капіталів для розширення свого виробництва або інвестування у нові проекти тощо. Ба більше високе значення цього коефіцієнта вказує на закредитованості підприємства й високий рівень ризику настання неплатоспроможності [8].

Наступним внутрішнім фактором фінансової стійкості за значимістю є керівництво підприємства, а саме його досвід і компетентність. Адже саме менеджери приймають всі відповідальні рішення, які безпосередньо впливають на фінансову та господарську діяльність підприємства з урахуванням усіх можливих змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі [15].

Економічний цикл, в якому зараз знаходиться економіка країни, як один із істотних зовнішніх факторів, також дуже впливає на фінансову стійкість підприємства. Під час кризи обсяг платоспроможного попиту скорочується, що призводить до затримки реалізації готової продукції. Відповідно дохід підприємства знижується, а рівень ризиків, особливо ризик банкрутства, навпаки зростає [17].

Зниження платоспроможності контрагентів і споживачів спричинює не лише збільшення неплатежів з боку перших та скорочення попиту з боку других, але посилення конкуренції на ринку. Оскільки саме підприємство не скорочується, доки найбільш фінансово нестабільні підприємства не збанкрутують, що не відноситься до платоспроможних контрагентів і споживачів. Саме тому, конкуренція є одним із важливих зовнішніх факторів фінансової стійкості підприємства [17].

Всі вищезгадані фактори є досить важливими при здійсненні аналізу фінансової стійкості, і якщо один із них не був досліджений в достатній мірі, то оцінка впливу інших факторів, прийнятих до розрахунку, і відповідно й висновки ризикують бути спотвореними й такими, що не спроможні забезпечити високий рівень фінансової стійкості. Також варто відзначити, що аналізуючи чинники впливу на фінансову стійкість, підприємство повинно також прогнозувати можливі наслідки дії того чи іншого фактору та їх впливу один на одного, зважаючи на особливості своєї фінансово-господарської діяльності, що дозволить підготувати підґрунтя до оперативного прийняття важливих рішень в подальшому, які підтримуватимуть та покращуватимуть загальний фінансовий стан підприємства.

Висока фінансова стійкість підприємства формується в процесі всієї його виробничо-господарської діяльності. Саме тому надати об'єктивну оцінку поточної фінансової стійкості можна лише за допомогою обчислення певного комплексу показників, що усебічно і де-

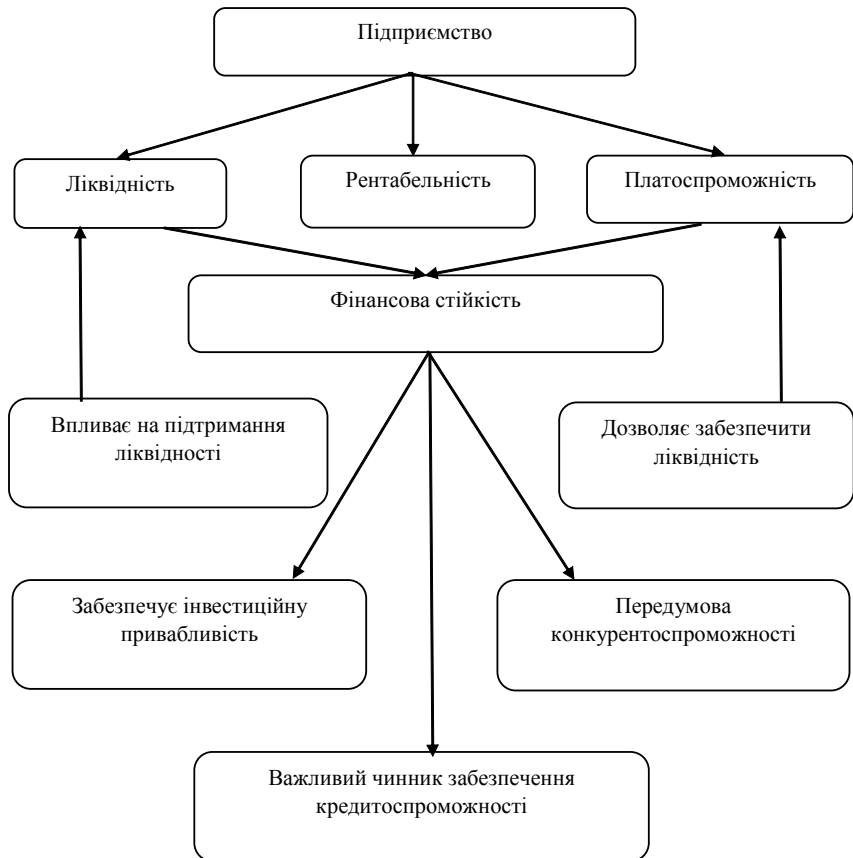

Рис. 1. Взаємозв'язок фінансової стійкості й інших характеристик фінансового стану підприємства

Джерело: [14].

тально характеризують фінансово-господарське становище підприємства.

Для визначення поточного рівня фінансової стійкості підприємства потрібно постійно проводити аналіз певних елементів. Зокрема це:

- склад та розміщення активів підприємства;
- динаміка та структура фінансових ресурсів;
- наявність власного оборотного капіталу;
- кредиторська заборгованість;
- структура оборотного капіталу;
- дебіторська заборгованість;
- платоспроможність підприємства [11].

Показники оцінювання фінансової стійкості є одними із найбільш розповсюджених серед сучасних фінансових коефіцієнтів і включені практично у всі методики фінансової та управлінської діагностики. Іншою їх особливістю є те, що у різних джерелах та методиках назви цих коефіцієнтів, а інколи навіть і порядок їх обчислення різняться.

Варто також зазначити, що всі індикатори поділяють на дві узагальнюючі групи: ті, що характеризують джерела формування запасів підприємств та ті, що показують, наскільки підприємство забезпечене джерелами формування запасів. Зокрема, до першої групи відносять індикатори, що означають наявність власного оборотного капіталу й, за необхідності, довгострокових і короткострокових залучених коштів для подальшого формування запасів. Показники другої групи також характеризують власний оборотний капітал або кошти із

Таблиця 1. Динаміка показників фінансової стійкості ДП "Сокирянське лісове господарство" за 2019—2021 рр.

№ з/п	Показники	Нормативне значення	Роки			Відхилення (+,-) показника	
			2019	2020	2021	2020 р. від 2019 р.	2021 р. від 2020 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Коефіцієнт фінансової автономії	> 0,5	0,37	0,44	0,43	0,06	-0,01
2.	Коефіцієнт фінансової залежності	< 2	2,68	2,30	2,33	-0,38	0,03
3.	Коефіцієнт фінансового ризику	< 0,5 Критичне значення при 1	1,68	1,30	1,33	-0,38	0,03
4.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0,5	-0,25	-0,44	0,30	-0,19	0,74
5.	Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	Високе значення показника є нормальним	0,43	0,22	0,58	-0,21	0,36
6.	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зниження	0,49	0,29	0,50	-0,20	0,20
7.	Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	Зростання	0,51	0,71	0,50	0,20	-0,20
8.	Коефіцієнт питомої ваги власних коштів і довготермінових зобов'язань	-	0,73	0,61	0,85	-0,12	0,24
9.	Коефіцієнт поточної заборгованості	-	0,27	0,56	0,15	0,29	-0,42
10.	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	< 0,5	0,63	0,39	0,57	-0,24	0,19
11.	Коефіцієнт страхової стабільності капіталу (страхування бізнесу)	Підвищення	Немає резервного капіталу			-	-
12.	Коефіцієнт фінансової стійкості	> 0,75	0,73			0,61	0,85
13.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	0,11			0,04	0,58
14.	Коефіцієнт покриття запасів	> 2	-0,80			-2,37	1,03

Джерело: розраховано за даними джерела [4].

зовнішніх джерел фінансування, однак розглядають його з точки зору наявності нестачі або надлишку й впливу цього факту на формування запасів.

В система аналізу фінансової стійкості підприємства виділяються чотири групи показників: показники загальної оцінки фінансової стійкості, абсолютні показники, відносні показники, поріг рентабельності та запас фінансової стійкості.

Відносні показники фінансової стійкості є одними із найважливіших, оскільки вони характеризують рівень фінансових ризиків для підприємства й рівень його залежності від позикового капіталу, що є досить значущим для формування ефективної політики його розвитку. Саме тому, при аналізі рівня фінансової стійкості лісгосподарського підприємства будемо акцентувати нашу увагу на них.

Досліджуваним підприємством є ДП "Сокирянське лісове господарство". Це державне підприємство, яке здійснює свою діяльність у сфері лісництва, мисливського господарства та побічного лісокористування. Дане підприємство має самостійний баланс і працює на основі цілкового господарського розрахунку. ДП "Сокирянське лісове господарство" проводить бухгалтерський, оперативний та податковий облік результатів своєї діяльності, а також веде і подає статистичну звітність в порядку та обсязі встановленому державними органами.

Розрахунки відносних показників фінансової стійкості ДП "Сокирянське лісове господарство" станом на кінець 2019—2021 років наведені в табл. 1.

Проаналізувавши отримані результати, можна зробити певні висновки. Зокрема, більшість індикаторів не відповідають нормативним значенням.

Значення коефіцієнта фінансової незалежності свідчить про те, що частка власного капіталу впродовж аналізованого періоду становила 37%, 44% та 43% відповідно, при рекомендованому значенні не менше 50%. Такі значення цього показника вказують на те, що підприємство є сильно залежним від зовнішніх джерел фінансування. Однак потрібно також зазначити, що аналізоване підприємство є державним, що в значній мірі впливає на рівень його залежності від зовнішніх інвесторів. Адже дане підприємство отримує значну фінансову підтримку від держави, яка є основним його вкладником.

Значення коефіцієнтів фінансового ризику та маневреності власного капіталу теж не відповідають нормативним значенням. Навіть більше, коефіцієнт заборгованості в середньому втричі більше рекомендованого показника 0,5 і перевищує навіть критичне значення коефіцієнта 1. Така ситуація зумовлена значним переважанням частки позикового капіталу над часткою власного.

Значення коефіцієнту маневреності впродовж 2019—2020 років не тільки не відповідало нормативу, але й було від'ємним: -0,25 та -0,44 відповідно й лише в 2021 році зросло до рівня 0,30, що є безсумнівно позитивним моментом. Однак показчик коефіцієнту ще не досягає рекомендованого значення — 0,5 і вище. Не відповідність цих двох коефіцієнтів своїм нормативним

Таблиця 2. Визначення типу фінансової стійкості ДП "Сокирянське лісове господарство" за 2019–2021 рр.

Тип фінансової стійкості	Формула для розрахунку	Показник підприємства	Відповідність нормативу
2019			
Абсолютна стійкість	Запаси < Власний оборотний капітал	1976 > -7554	Не відповідає
Нормально стійкий фінансовий стан	Запаси < Власний оборотний капітал + Довгострокові зобов'язання	1976 > -1573	Не відповідає
Нестійкий фінансовий стан	Запаси < Власний оборотний капітал + Довгострокові зобов'язання + Короткострокові зобов'язання	1976 < 2966	Відповідає
2020			
Абсолютна стійкість	Запаси < Власний оборотний капітал	1207 > -5501	Не відповідає
Нормально стійкий фінансовий стан	Запаси < Власний оборотний капітал + Довгострокові зобов'язання	1207 > -2857	Не відповідає
Нестійкий фінансовий стан	Запаси < Власний оборотний капітал + Довгострокові зобов'язання + Короткострокові зобов'язання	1207 < 2837	Відповідає
2021			
Абсолютна стійкість	Запаси < Власний оборотний капітал	5134 > -12260	Не відповідає
Нормально стійкий фінансовий стан	Запаси < Власний оборотний капітал + Довгострокові зобов'язання	5134 < 5275	Відповідає

Джерело: розраховано за даними джерела [4].

значенням свідчить про серйозну загрозу ризику несплати зобов'язань та погану забезпеченість власним оборотним капіталом підприємства.

Значення коефіцієнту абсолютної ліквідності впродовж двох перших аналізованих років свідчило про те, що підприємство в разі необхідності може негайно погасити тільки 11% та 4% (відповідно по роках) найбільш термінових зобов'язань. Однак вже в 2021 році значення показника зросло вже до 58%, що вказує на підвищення рівня платоспроможності.

Від'ємні значення коефіцієнту покриття запасів вказують на значну нестачу поточних активів, необхідних для розрахунку із поточними зобов'язаннями.

58% основних засобів й інших необоротних активів лісогосподарського підприємства в 2021 році було профінансовано зовнішніми інвесторами. Однак, незважаючи на високу залежність від зовнішніх джерел фінансування, деякі науковці стверджують, що високе значення коефіцієнту структури покриття довгострокових вкладень є нормальним і навіть бажаним.

У підприємства низький рівень страхового забезпечення капіталу, про що свідчить відсутність задекларованого резервного капіталу. Зважаючи на це, розрахунок коефіцієнту страхової стабільності капіталу є неможливим.

Коефіцієнт поточної заборгованості має досить низькі показники, що вказує на малу кількість залучення короткострокових коштів із зовнішніх джерел фінансування.

Значення коефіцієнту фінансової стійкості відповідали рекомендованому значенню лише в 2021 році. Однак динаміка його розвитку впродовж аналізованого періоду свідчить про позитивну тенденцію зростання рівня фінансової стійкості підприємства й підтверджує його здатність бути платоспроможним в довгостроковій перспективі.

Важливим етапом аналізу фінансової стійкості підприємства є також визначення типу фінансової стійкості. Розрізняють чотири типи фінансової стійкості: абсолютну фінансову стійкість, нормальну фінансову стійкість, нестійке фінансове становище та кризовий фінансовий стан.

У випадку, коли підприємство належить до типу "нормально стійкий фінансовий стан", воно має достатній рівень ліквідності та платоспроможності, а його операційна діяльність є достатньо рентабельною. У такому разі запаси підприємства забезпечуються не тільки власним оборотним капіталом, але й довгостроковими позиковими джерелами, тобто у підприємства є добре сформований так званий функціонуючий капітал.

Нестійкий фінансовий стан визначається у тих підприємствах, де запаси формуються за рахунок всіх основних джерел формування запасів і витрат, тобто окрім власних та довгострокових позикових джерел активно також ви-

користовуються короткострокові кредити та позики. В таких випадках виникає періодична неплатоспроможність через недостатній рівень ліквідності, зменшується ефективність використання оборотного капіталу, а тому й виникає необхідність у залученні додаткових джерел фінансування. Але все ще є можливість відновлення платоспроможності.

Останнім четвертим типом фінансової стійкості є кризовий фінансовий стан, коли підприємство фактично перебуває на межі банкрутства, тобто запаси й витрати не забезпечуються повністю джерелами їх формування. Такі підприємства мають хронічну прострочену заборгованість перед своїми кредиторами, однак відновлення їх платоспроможності без санації є практично неможливим.

Визначення типу фінансової стійкості ДП "Сокирянське лісове господарство" наведені в табл. 2.

Проаналізувавши дані наведені в цій таблиці, можна зробити висновок, що впродовж 2019—2020 років у підприємства зберігався нестійкий тип фінансового стану. Однак в 2021 році підприємство підвищило свою фінансову стійкість до нормального типу.

Після проведеного аналізу встановлено, що ДП "Сокирянське лісове господарство" використовує власний та позиковий капітал для фінансування своєї поточної фінансово-господарської діяльності. Однак залежність від коштів запозичених із зовнішніх джерел фінансування є надто великою і потребує зменшення. Також наявна певна нестача власного оборотного капіталу. Ці два факти можна визначати, як одні із основних причин поганої фінансової стійкості підприємства. Саме тому потрібно формування такої політики, яка буде спрямована на покриття потреб виробництва й підтримання необхідного рівня ліквідності й фінансової стійкості підприємства при цьому зменшуючи обсяг залучених коштів й збільшуючи ефективність участі власного капіталу.

Зважаючи на отримані результати, можна запропонувати такі заходи, які допомогли б ДП "Сокирянське лісове господарство" зміцнити в подальшому свою фінансову стійкість. Зокрема це:

1. Вдосконалення нинішньої системи спостереження за наявними або потенційними змінами у зовнішньому середовищі та внутрішньому фінансовому стані підприємства;

2. Розробка програми розвитку підприємства, яка була б спрямована на забезпечення діяльності підприємства на виключно комерційній основі без фінансової підтримки держави або лише з мінімальною її участю. Адже незважаючи на невідповідність більшої частини показників фінансової стійкості їх нормативним значенням, декларований чистий прибуток підприємства стабільно зростає впродовж аналізованого періоду, що підтверджує здатність підприємства до успішного самостійного функціонування.

3. Створення попереднього плану дій при ймовірному настанні проблемних ситуацій для їх швидкого вирішення на ранніх етапах. Звісно, зважаючи на те, що це державне підприємство, то попередні сценарії подій для таких випадків вже розроблені, однак вони орієнтуються на всю сукупність державних лісових підприємств, які знаходяться у підпорядкуванні Державного агентства лісових ресурсів в Україні й в разі необхідності застосовуються до всіх таких підприємств. Однак, ми вважаємо за необхідне розроблення плану кризових рішень лише безпосередньо для конкретного підприємства що застосовуватиметься в кризових ситуаціях прямо пов'язаних із ДП "Сокирянське лісове господарство" або контрагентами, з якими дане підприємство співпрацює.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Фінансову стійкість підприємства можна охарактеризувати як здатність підприємства безперервно здійснювати основний та/або інші види діяльності, долати кризові ситуації, уникати економічних шоків, зменшувати вплив негативних зовнішніх та внутрішніх чинників й ефективно функціонувати, своєчасно виконуючи свої зобов'язання перед вкладниками та інвесторами.

Для посилення фінансової стійкості підприємствам, що є надзвичайно важливим в розрізі останніх подій в Україні, необхідно контролювати достатність та якість власного капіталу, підтримувати якість активів через дотримання доцільності структури активів, співпрацювати із фінансово стійкими партнерами, планувати рух грошових потоків по окремим періодам, відстежувати ступінь ризикованості активів та створювати резерви, дотримуватись співвідношення термінів залучення та розміщення ресурсів, а також у межах рекомендованого нормативу дотримуватись співвідношення залучених та власних ресурсів.

На основі проведеного аналізу поточного рівня фінансової стійкості ДП "Сокирянське лісове господарство" за 2019—2021 роки можна зробити такі висновки про його фінансовий стан. Підприємство впродовж певного періоду мало низький рівень фінансової стійкості, однак зараз відповідає нормальному типу фінансової стійкості й демонструє сталу позитивну тенденцію до її зміцнення.

Значна частина проаналізованих показників не відповідає нормативам, але динаміка їхньої зміни показує, що підприємство працює над підвищенням рівня фінансової стійкості. Однак ДП "Сокирянське лісове господарство" потрібно сформувати таку політику, яка змогла б забезпечити покриття потреб підприємства та підтримання належного рівня ліквідності, і в той же ж час зменшити частку запозиченого капіталу для зниження залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. До заходів, які варто імплементувати досліджуваному підприємству в свою діяльність задля зміцнення фінансової стійкості варто віднести такі: вдосконалення нинішньої системи відстежування змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі підприємства; розробка програми розвитку підприємства, основною ціллю якої було б трансформація діяльності підприємства виключно на комерційній основі; створення сценарію дій у кризових ситуаціях.

Література:

1. Борецька Н.П., Міщенко К.В. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 20. С. 63-66. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2016/15.pdf (дата звернення 04.12.2022).
2. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. Науковий вісник ужгородського університету. Серія Економіка. 2014. Випуск 1 (42). С. 191—196.
3. Гончаренко О.М. Дослідження факторів, що впливають на стійкість розвитку підприємства. Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць Одеського державного економічного університету. 2010. № 40. С. 36—40.
4. Державне підприємство Сокирянське лісове господарство: веб-сайт. URL: <https://soklis.com.ua/pro-lisgosp/istorija-lisgospu.html> (дата звернення 12.12.2022).
5. Кемарська Л.Г., Дідик І.В., Федько Н.Ю. Оцінка фінансової стійкості ПАТ "Дніпроазот". Мукачівський державний університет. Економіка і суспільство. 2017. Випуск 10. С. 748—753. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/127.pdf (дата звернення 14.12.2022).
6. Киш Л.М. Фінансова стійкість компанії в сучасних умовах. Причорноморські економічні студії. Гроші, фінанси і кредит. 2018. Випуск 36. С. 75—79.
7. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. 2008. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 392 с.
8. Кремень В.М. Щепетков С.Я. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2011. № 1 (115). С. 107—115.
9. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку. Фінанси України. 2005. № 3. С. 138—143. (дата звернення 07.12.2022)
10. Левкович О.В., Калашнікова Ю.М. Фінансова стійкість як передумова інноваційного розвитку підприємства. Ефективна економіка. 2021. Випуск 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8776> (дата звернення 24.12.2022).

11. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ. 2016. 304 с.

12. Притуляк Н.М. Ознаки фінансової стійкості — теоретична основа моделювання факторних систем. Економіка. Фінанси. Право. 2011. № 1. С. 26—31.

13. Семенча І.Є., Горбунова Ю.Р. Фінансова стійкість та стабільність у банківській діяльності: розмежування понять та аналіз дефініцій. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2020. Випуск 22. С. 81—85.

14. Табєєва Р.Р. Економічний зміст фінансової стійкості підприємства та значення її аналізу на сучасному етапі. Культура народів Причорномор'я. 2012. № 252. С. 89—92.

15. Ткаленко Я.М. Фінансова стійкість підприємства та фактори впливу на неї. International Scientific Journal. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/14508993787623.pdf> (дата звернення 12.12.2022).

16. Філімоненков О.С. Фінанси підприємства: навч. посібник К.: Кондор. 2005. 400 с.

17. Чепка В.В., Матяш О.К. Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. Економіка і суспільство. 2017. Випуск № 12. С. 649—655. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/107.pdf (дата звернення 08.12.2022).

18. Ясіновська І.Ф. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств. Європейські перспективи. 2016. Вип. 2. С. 169—175.

19. Hanna Rohanova. Analysis and forecasting of the enterprise financial stability. Galician economic journal, 2021, vol. 71, no 4, pp. 59—68. URL: 10.33108/galician-visnyk_tntu2021.04.059 (дата звернення 23.12.2022).

20. Konstantins Cernavskis Financial stability of enterprise as the main precondition for sustainable development of economy. Regional formation and development studies. No 3 (8). 2019. P. 36—46. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/233177068.pdf> (дата звернення 22.12.2022).

References:

1. Boretska, N.P. and Mischenko, K.V. (2016), "Analysis and forecasting of the financial stability of the enterprise", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 20, pp. 63—66, available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2016/15.pdf (Accessed 04 Dec 2022).

2. Hapak, N.M. and Kapshtan, S.A. (2014), "Peculiarities of determining the financial stability of an enterprise", Naukovyj visnyk uzhhorods'koho universytetu. Seriya Ekonomika, vol. 1 (42), pp. 191—196.

3. Honcharenko, O.M. (2010), "Study of factors affecting the sustainability of enterprise development", Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen': zb. nauk. prats' Odes'koho derzhavnoho ekonomichnoho universytetu, vol. 40, pp. 36—40.

4. State Enterprise Sokyrian Forestry: website (2022), available at: <https://soklis.tsom.ua/pro-lisgosp/istoriia-lisgospu.html> (Accessed 12 Dec 2022).

5. Kemarska, L.H. Didyk, I. V. and Fedko, N.Yu. (2017), "Assessment of financial sustainability of Dniproazot PJSC", Mukachivs'kyj derzhavnyj universytet. Ekonomika

i suspil'stvo, vol. 10, pp. 748—753, available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/127.pdf (Accessed 14 Dec 2022).

6. Kysh, L.M. (2018), "Financial stability of the company in modern conditions", Prychornomors'ki ekonomichni studii. Hroshi, finansy i kredyt, vol. 36, pp. 75—79.

7. Kramarenko, H.O. and Chorna, O.Ye. (2008), Finansovyy analiz: Navchal'nyj posibnyk [Financial analysis: textbook], Tsentru uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

8. Kremen, V.M. and Schepetkov, S.Ya. (2011), "Assessment of the financial stability of the enterprise", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol. 1 (115), pp. 107—115.

9. Kryvytska, O.R. (2005), "Planning the company's profit when determining its development strategy", Finansy Ukrainy, vol 3, pp. 138—143.

10. Levkovych O.V. and Kalashnikova Yu.M. (2021), "Financial stability as a prerequisite for innovative development of the enterprise", Efektyvna ekonomika, [Online], vol. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8776> (Accessed 24 Dec 2022).

11. Luchko, M.R., Zhukevych, S.M. and Farion, A.I. (2016), Finansovyy analiz: Navchal'nyj posibnyk [Financial analysis: textbook], TNEU, Ternopil, Ukraine.

12. Prytuliak, N.M. (2011), "Signs of financial stability — the theoretical basis of modeling factor systems", Ekonomika. Finansy. Pravo. vol. 1, pp. 26—31.

13. Semencha, I.Ye. and Horbunova, Yu.R. (2020), "Financial stability and stability in banking: demarcation of concepts and analysis of definitions", Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo, vol. 22, pp. 81—85.

14. Tabieieva, R.R. (2012), "The economic content of the financial stability of the enterprise and the importance of its analysis at the current stage", Kul'tura narodov Prychornomor'ia, vol. 252, pp. 89—92.

15. Tkalenko, Ya.M. "Financial stability of the enterprise and factors affecting it", International Stsientifits Journal, [Online], available at: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/14508993787623.pdf> (Accessed 12 Dec 2022).

16. Filimonenkov, O.S. (2005), Finansy pidpriemstva: navch. posibnyk [Enterprise finance: textbook], Kondor. Kyiv, Ukraine.

17. Chepka, V.V. and Matiash, O.K. (2017), "Financial stability of the enterprise: essence and influencing factors", Ekonomika i suspil'stvo. vol. 12, pp. 649—655, available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/107.pdf (Accessed 08 Dec 2022)

18. Yasinovska, I.F. (2017), "Modern approaches to assessing the financial stability of enterprises", Yevropejs'ki perspektyvy. vol. 12, pp. 169—175.

19. Rohanova, H. (2021), "Analysis and forecasting of the enterprise financial stability", Galician economic journal, vol. 71, no 4, pp. 59—68, available at: 10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.04.059 (Accessed 23 Dec 2022).

20. Cernavskis, K. (2019), "Financial stability of enterprise as the main precondition for sustainable development of economy", Regional formation and development studies, vol. 3(8), pp. 36—46, available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/233177068.pdf> (Accessed 22 Dec 2022).

Стаття надійшла до редакції 21.01.2023 р.